



Bilimkurgu Edebiyatında Biyopunk, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, Kadına Yönelik Şiddetin Türleri: *Kurma Kız*

Biopunk in Science Fiction Literature, Gender Inequality, Types of Violence Against Women: *The Wind Up Girl*

Meltem DAĞCI*

Öz

Biyopunk, biyoteknolojiye odaklanan bir bilim kurgu alt türüdür. Bilgi teknolojisinden çok biyoteknolojinin etkilerine odaklanır. Sentetik biyolojiyle ilgilenen biyopunk; biyolojik korsanları, biyoteknolojik mega şirketleri ve insan DNA'sını manipüle eden baskıcı devlet kurumlarını içeren siberpunktan türetilmiştir. Siberpunk'ın atmosferine ayak uyduran biyopunk, genellikle genetik mühendisliğinin karanlık tarafını inceler ve biyoteknolojinin düşük taraflarını temsil eder.

Paolo Bacigalupi'nin *Kurma Kız* (2012) romanı bilimkurgunun alt türlerinden biyopunk için iyi bir örnektir. Söz konusu romanda biyoteknoloji, biyopunk ve kadın bedeni temsilleri tartışması için uygun görülen karakterler vardır. Romandaki en ilginç karakterlerden biri olan Emiko, genetiğiyle oynandığı ve laboratuvar ortamında geliştirildiği için aslında gerçek bir insan değildir. Genetik mühendisliği ile "mükemmel insan" yaratma dönemi başlamıştır ve mekanik insanlar bedenlere entegre edilmiştir. Bu yaratımla birlikte insan yapısında bozulma ve değişim meydana gelmektedir. Bu dönüşüm sadece kadın bedeninde değildir, buna bağlı olarak kadınları ilgilendiren konularda da değişiklik olmuştur. Söz konusu alt başlıklar; toplumsal cinsiyet ve şiddet türleridir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliklerin görüldüğü distopik bir yaşamda cinsiyet ayrımcılığı söz konusudur. Kadın bedenine odaklanan romanda cinsiyet rolleri gözlemlenmediğinde meydana gelebilecek kadına yönelik şiddet türlerinden söz etmek mümkündür.

Bu çalışmada, *Kurma Kız*'da genetiğiyle oynanan kurma karakterler (romandaki tanıma göre "Yeni İnsan") biyopunk, cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddetin türleri çerçevesinde kadın bedeni üzerinden incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: Biyopunk, kadın bedeni, kadına şiddet, toplumsal cinsiyet, *Kurma Kız*.

Abstract

Biopunk is a subgenre of science fiction that focuses on biotechnology. It focuses on the effects of biotechnology rather than information technology. Biopunk, which deals with synthetic biology, is derived from cyberpunk, which involves biohackers, biotech mega-corporations and oppressive government agencies manipulating human DNA. In keeping with the atmosphere of cyberpunk, biopunk often explores the dark side of genetic engineering and represents the underside of biotechnology.

Paolo Bacigalupi's *The Wind Up Girl* (2012) is a good example of biopunk, a subgenre of science fiction. In the novel in question, there are characters deemed suitable for the discussion of biotechnology, biopunk and representations of the female body. Emiko, one of the most interesting characters in the novel, is not a real human being because she was genetically engineered and developed in a laboratory environment. With genetic

* Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Araştırmaları Yüksek Lisans Programı. E-posta: dagci.meltem@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8108-184X



engineering, the era of creating the "perfect human" has begun and mechanical humans have been integrated into bodies. With this creation, deterioration and change occur in the human structure. This transformation is not only in the female body, but also in the issues concerning women. The sub-headings in question are gender and types of violence. In a dystopian life where gender inequalities are seen, gender discrimination is in question. In the novel focusing on the female body, it is possible to talk about the types of violence against women that may occur when gender roles are not observed.

In this study, the genetically modified fictional characters in *The Wind Up Girl* ("New Human" according to the definition in the book) will be analyzed through the female body within the framework of biopunk, gender inequality and forms of violence against women.

Keywords: Biopunk, female body, violence against women, gender, *The Wind Up Girl*.

Giriş

Biyopunk, biyoteknolojinin tarihsel gelişiminde entelektüel ve kültürel bir hareket olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Kelime olarak "biyoteknoloji" ve "punk" kelimelerinden meydana gelen biyopunk kendisiyle ilişkili bilimkurgu türünde biyoteknolojiyi odağa almaktadır. Doksanlı yılların başında, bilişim teknolojileri üzerine değil de yirminci yüzyılın sonunda biyoloji üzerine inşa edilen bir alt tür olan biyopunk ortaya çıkmıştır. Bireyler mekanik yollarla değil, kromozomlarının genetik manipülasyonu ile geliştirilir. Genetik değişimlerle birlikte biyopunk'ta en sık rastlanan imgelerden birisi ise "siyah klinik"tir. Yasadışı, düzensiz veya etikdışı biyolojik modifikasyon ve genetik mühendisliği yöntemleri ile gerçekleştiren deneyleri ifade eder (Zor, S. akt, 2014). Sentetik üretimlerle şekillenen ve sınıfların keskin bir biçimde ayrıldığı bir dünya söz konusudur. Genetiğiyle oynanmış canlı türlerinde ortaya çıkan sonuç, her şeyin DNA yapısıyla bağlantılı olduğu için bozulma/değişim söz konusu olduğunda yaşanabilecek ihtimallerin kötü olabileceğine işaret eder. Bu durum aynı zamanda distopik bir toplumdan bahsetmeyi de mümkün kılar. Distopyalarda geleceğe yönelik düşüncelerin karamsar ve gerçeklerin dehşet verici olması uyarıcı niteliğindedir.

Romandaki distopik kurgu, çoğunluğu kadın karakterlerden oluşan hikâye, biyoteknolojinin ileri gidebileceği boyut, biyolojik bedenler üzerinde kurulan zorbalık, genetik ayrımcılık, cinsiyet üzerinden kadını ötekileştirme ve kadın bedenini belli amaçlar doğrultusunda genetik yapısını değiştirme biyopunk çerçevesinde verilmiştir. Mükemmel insan yaratma arzusu, yapılacak tüm işlerin ve rollerin sorumluluğuna kadını özne olarak yerleştiren distopik toplumlar, kadın bedenine ve sosyal kimliğine yapılan etkileri gösterecektir. DNA yapısı itibariyle kusursuz, iyi, donanımlı, güzel, elverişli ve fiziki yapısı standartların üstüne yerleştirilmiş "Yeni İnsan"lar ortaya çıkarmıştır. Bu yeni insan modellerinin biyoteknolojik olarak üst düzeyde laboratuvar ortamında yaratılmasının temelinde iyi hizmet verme amacı taşımaktadır. Laboratuvarında yapılan insan bedeniyle ilgili yapılan işlemler biyoteknoloji odaklı toplumların nihilistik yönleri açığa çıkarılır.

Bu makalede biyoteknolojiye, insan genetiği üzerinden oynanan karanlık oyunlara, DNA yapısıyla oynanmış yeni dünya düzenindeki kadınlara, cinsiyet eşitsizliğine, şiddet türlerine, bedeninin mekanikleştirilmesine ve kadın bedeninin yok sayılmasıyla birlikte cinsiyet rollerindeki ayrımcılığa dikkat çekilmektedir.

Biyopunk ve Biyoteknoloji Kavramları Üzerine

"Bilimsel okuryazarlık modern çağda işleyen bir toplum için gereklidir. Bilimsel okuryazarlık bilim eğitimi değildir. Bilim eğitimi almış bir kişi bilimi anlayabilir; bilimsel okuryazar olan biri bilim "yapabilir". Bilimsel okuryazarlık kendi sağlığına, yiyeceklerinin, sularının ve havanın kalitesine, kendi bedenleri ve etraflarındaki karmaşık dünya arasındaki özel etkileşimlere aktif katılımcı olmak isteyen herkesi cesaretlendirir."

"Biyopunk Manifestosu"
Meredith L. Patterson

Biyoteknolojiye odaklanan bir bilimkurgu alt türü olan biyopunk, kökenlerini siberpunkta bulur. Ancak biyopunk bilgi teknolojilerinden çok biyoteknolojinin etkilerine odaklanır. Biyopunk evreninde bireyler ve gruplar genellikle insan deneylerinin ürünüdür. Bu evrende biyohackerler, mega biyoteknoloji şirketleri ve insan DNA'sını manipüle eden baskısı hükümet kurumları olur. Çoğu

zaman siberpunkın atmosferine ayak uyduran biyopunk, genetik mühendisliğinin karanlık tarafını inceler. Biyopunk, bilgi teknolojilerinin gelişmesiyle kayıtsız hale gelen toplumun marjinal suçluları yerine, biyoteknolojik bir devrimin yeraltı tarafını tasvir eder. Bu kurguda isyancılar, insan deneylerinin bir ürünü olabilirler. Mücadele ettikleri ise biyoteknolojiyi kullanarak toplumu kontrol etmeye çalışan totaliter hükümetler veya mega şirketlerdir. DNA yapısının değişmesi, biyolojik farklılıklar ve gen mutasyonu gibi konular biyopunk alt türünü yakından ilgilendirmektedir.

Bilim kavramı, toplumun çoğu üyesi için beyaz önlüklü bilim adamlarının yüksek teknoloji laboratuvarlarındaki çalışmalarını çağrıştırmaktadır. Toplumun bilime erişimini artırmak için yapılan Açık Bilim gibi yayınlar, önemli "gerçek" bilgileri ve doğru yöntemleri günlük hayatımıza taşımakta ve bilim ile toplum arasındaki duvarları yıkmaya çalışmaktadır. Öte yandan modern yaşamla birlikte insanların kendi yaşamları üzerinde daha fazla hakka sahip olmak istedikleri görülür. Bu durum internetin hayatımıza kattığı "erişilebilirlik" kavramıyla desteklendiği inkâr edilemez (Zor, S. akt. 2014). Romanda, teknolojinin iyi taraflarından yararlanan insanların, yüzyıllar içerisinde farklı duygu/eylem yönelimleriyle istek ve amaçlarının değişebileceği ön görülmektedir. Modern çağın getirdiği alışkanlıklarla yaşam stillerini değiştiren insanlar makineleşmeye sürüklenmektedir. Köleleştirilmiş zihinler topluma ayak uydurmak ve hep daha fazlasını arzu etmeyi düşünecektir. Teknolojinin çabuk ve hızlı ulaşılabilir olması otomatik/hazır insan eylemlerine cevap verebilecek sistemleri pekiştirmektedir.

Günlük hayatımızın her alanını etkileme potansiyeline sahip olan biyoteknoloji, hızla gelişen ve dolayısıyla popüler bir teknoloji sektörüdür. Farkında olmadan biyoteknoloji aslında insanoğlunun tarımla uğraşmaya başladığı zamanlara kadar gitmektedir. En verimli mahsulleri üretmek için farklı bitkileri çaprazlayan insanlar, doğal olarak var olmayan mahsuller üretmiştir. Modern biyoteknolojinin başlangıcı, 19. yüzyılın ikinci yarısı gibi daha yakın bir dönem olarak kabul edilir. Biyoteknolojideki hızlı gelişmenin bir sonucu olarak, bilim adamları artık yeni özellikler kazanmak için organizmaların genlerini laboratuvarlarda değiştirmeye yabancı değildir (Zor, S. akt, 2014).

Katın en ucunda, şirketin donuk ışıklar saçan çelik ve demir mahfazalı ikiz kasaları Hok Seng ile alay eder gibi duruyorlardı. Birinin, para kasasının anahtarı vardı elinde. Ama diğerini, büyük kasayı, sadece Anderson Lake açabiliyordu. Burnunun dibinde... Şemalar, çizimler, talimatlar o kasadaydı. Birkaç santim ötesinde. Hepsini görmüştü. Gen-kırma alglerin DNA numuneleri, katı hal veri küplerindeki genom haritaları... Oluşan üst tabakanın yetiştirilmesiyle kayganlaştırıcı ve toza dönüştürülmesi için gerekli işlemler... Burgu-yay filamanının yeni kaplamaları kabul edebilmesi için gerekli uygulamalar... Yeni nesil enerji depolama sistemi burnunun dibinde, beraberinde kendisi ve klanı için diriliş umuduyla yatıyordu. (Bacigalupi, s. 26)

Her şey gibi biyoloji de insan ve teknoloji aracılığıyla değişir. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında biyoloji terimleri sıklıkla kullanılmaktadır. Çünkü artık biyoloji bilimindeki şaşırtıcı gelişmeler, teknoloji yardımıyla insan doğasına şekil vermeyi ve müdahale etmeyi mümkün kılmaktadır. Teknolojinin evrim sürecinde en büyük payın biyoteknolojilere ait olduğu söylenebilir. Biyoteknoloji sadece insanlar için değil tüm canlılar için köklü değişimler sunmaktadır. Biyoteknoloji; gen mühendisliği ve genom projeleriyle gelecekteki insan yaşamını değiştirme potansiyeline sahiptir. (Akçay ve Tıngöy, 2021, ss. 33-34) Son yüzyıllarda bilimsel anlamda önemli konular haline gelen insan yapısı biyoteknolojinin geniş bir alana yayıldığını göstermektedir. İnsan bedenine ve canlılara (bitkiler, mikroorganizmalar) ilişkin büyük bir evrimleşme ve değişim sürecindeki yapısal dönüşümler dikkat çekmektedir. Bunun örneğini kuşkusuz gen mühendisliğinin bilimsel faaliyet göstermesinden anlaşılmaktadır.

Mükemmel İnsana Ulaşma Arzusunda Biyoteknolojinin İşlevi

Yuval Noah Harari, 2018 Davos Zirvesi'nde insan ırkının geleceği ile ilgili çok çarpıcı bir konuşma yapmıştır. "Homo Sapiens"ın son temsilcileri olabileceğimizi, insanların bundan iki yüzyıl sonra zihni, bedeni ve beynini farklı örgütleyen, bizden çok farklı varlıklara dönüşeceklerini söyler. Harari'ye göre, ekonominin merkezinde de işte bu mühendislik bilgisi yer alacaktır. Yirmi birinci yüzyılın ekonomisinde tekstil, otomobiller ya da silahlar değil; bedenler ve zihinler veri olarak

merkeze oturacaktır. Bedene müdahale elbette tarih boyunca hep vardı, ama günümüzde mükemmelleştirme, iyileştirme adına bedene yapılan müdahalelere yaklaşımda önemli bir farklılık tecrübe edilmiştir. Farkı, “ruhu yüceltmek adına bedeni kontrol altında tutmak”tan, “sadece bedende yoğunlaşan bir mükemmellik anlayışı”na geçiş olarak tespit etmek mümkündür. On dokuzuncu yüzyılda ise insan teknik manada bir makina ve ardından tesadüfi evrim sürecinin bir sonucu olarak kabul edilmeye başlanmıştır (Şişman, 2022, Yeni Baskıya Önsöz).

Japonların yaptığı en beter ucubeler öyledir belki. Aile bireylerimin kurma bedenlerde doğduklarından endişe ediyorum ben. Sonuçta hepimiz Daralma *fisi* olacak kadar iyi değiliz. Ne bileyim, belki kimimiz Japon fabrikalarında kurma bedenlere gidiyor, çalışıyor, çalışıyor, çalışıyoruzdur. Geçmişe göre sayımız çok azaldı. Nereye gitti peki onca ruh? Japonlara belki... Belki kurmalara. (Bacigalupi, s. 124)

Günümüzde piller, yapay kalp kapakçıkları gibi pek çok protez insan vücuduna yerleştirilmektedir. Tıptaki gelişmeler bununla da sınırlı değildir, organ nakilleri sayesinde insan bedeni aynı zamanda ortaklaşa (komünal) bir hale de gelmiştir “Ama onlardan çok daha mutasyona açık... Bilmen gereken bir başka şey: arayacağın üreticinin elinde kimyasal banyo olmalı. Biyolojik ürün yetiştirilebilecek bir yer... Bir HiGro fabrikası mesela. Bir AgriGen tesisi... Bir kurma üreticisi... Öyle bir yer.” (Bacigalupi, s. 175) Diğer taraftan gen teknolojisindeki son yenilikleri, klonlamayı, yapay zekâyı dikkate alırsak artık bedenden bir mühendislik ürünü olarak bahsetmemiz de mümkündür. Bir başka husus da beden artık bir seçim meselesidir aynı zamanda. Çünkü sperm ve yumurta bankalarından istenilen özelliklerde adaylar belirlenip bir rahim kiralanarak bebek sahibi olunabilir. Beden üzerinde bu kadar müdahale imkânı veren yeni tıp teknolojisinin vaatlerini, Harari gibiler, “insan ötesi” kavramı ile ifade ediyor. (Şişman, 2022, Yeni Baskıya Önsöz)

Biyoteknolojik ilerleme yadsınamaz bir gerçekliktir fakat dünyada gelişmekte olan biyoteknolojinin nasıl yönetileceği, denetlenecek ve kontrol edileceğini dair örnek yoktur. İnsan, bilinmeyen bir geleceğe bilinmeyen sonuçları olan teknolojileri kullanma arzusuyla ilerlemektedir. Tek doğru çözümü bulmak biyoteknoloji alanı için daima zor bir karar olacaktır fakat topluma karşı şeffaf, hassas ve ayrıntılı politikalara ve yasalara ihtiyaç duyulmaktadır. Genom bilgisi tüm insanlığa aitse bu gücü şekillendirebilmek için birlik olmak gerekmektedir. Yeni bir teknoloji -sonuçları çoğunlukla öngörülemeyen bir teknoloji- en iyi kullanım alanına göre değil tüm kullanım alanlarına göre değerlendirilmelidir. (Akçay ve Tıngöy, 2021, ss. 52-53)

Gendo-sama tarafından terk edildiğinden beri hiç kullanmadığı Mandarin Çincesi konuşuyorlardı. İngilizce, Fransızca, Mandarin Çincesi, Tayland dili, muhasebe, protokol, hizmet ve ev sahipliği... Sahip olduğu onca becerinin hiçbirini kullanmıyordu artık. Dile dair anılarının yüzeye çıkması birkaç dakikasını almıştı ama fazla geçmeden, kullanılmamaktan kasları eriyip gitmişken birden mucize kabilinden canlanıp güçlenen bir uzuv misali ortaya çıkıvermişlerdi. Kırık kolunun bu kadar çabuk iyileşip iyileşmeyeceğini, bedeninin daha ne sürprizler gizlediğini merak ediyordu Emiko. (Bacigalupi, s. 234)

Biyopunk'ta Genetik Ayrımcılık

Genetik teknolojisi çoğu insan için yeni ve karmaşık bir araştırma alanıdır. Bu konudaki tartışmalar 1960'lı yıllarda başlamış ve sonraki dönemlerde güçlenmiştir. Maria-Paz Weisshaar, genetiği çoğumuz için karmaşık bir bilim olarak tanımlar. Hücre dışında üretilen doğal olmayan nükleik asit moleküllerinin yeni bir organizmaya aktarılması sonucunda doğal olmayan yeni bir organizma oluşturma sürecinde uygulanan yöntemlerin tümü olarak tanımlamaktadır. (Tauscher, 2015, s. 2) Genetik kod çözülmüşse kimlerin ne amaçla kullanabileceği soruları tartışma yaratır. Gen teknolojisinin savaşlarda biyolojik silah olarak kullanılma riski vardır. Genetik kökenli hastalıkların önceden tespit edilmesi ve bu hastalıklara yakalanma riski olan kişilerin deşifre edilmesinin sigorta şirketlerinin sigorta oranlarını artırma ve/veya insanları işsiz bırakma gibi yeni gerekçelerle yeni ayrımcılıklara yol açabilir. İnsanlar ile çalışkan maymunlar arasında kalıtım materyalini değiştirerek

üstün insanlar yaratma ve/veya canlılar üretme çabalarının olabileceği belirtilmektedir. (Serin vd., 2006, ss. 47-51) Gen teknoloji ve genetik şifrenin çözülmesi insanı heyecanlandıran ve gizem katan bir olgu gibi görünse de hangi sonuçları doğuracağı tartışma söz konusudur. İnsanın kimyası ile oynanması biyolojik savaşları doğurabilir. Biyokimyaya yapılan herhangi bir saldırı sonucunda insan DNA'sında meydana gelebilecek arızalar/sorunlar bu alanın riskli ve önemli olduğuna işaret eder.

Başıyla kurma kızın tenini işaret etti. Porselen tenli ve küçük gözenekli üretilmiştir ki bu da aşırı ısınmaya tâbi demektir. Askeri kurmalar, ısınmadan önemli ölçüde enerji kullanabilecek şekilde üretilirler. Hiroko belli bir süre boyunca güç kullanmaya kalkarsa kendini tüketecektir. Ama tüm kurmalar genetik yapıları itibarıyla hızlıdırlar.” Durdu, sesi ciddileşti. “Yalnız böyle birinin eğitimden sıyrılması şaşırtıcı. Ve hiç hoş değil. Yeni İnsanlar bize hizmet için vardır. (Bacigalupi, s. 210)

Gen bilimindeki gelişmeler insanlığa bir yandan umut getirirken diğer yandan önemli biyoetik tartışmalarını da beraberinde getirmektedir. Tıptaki gelişmelerin ve özellikle gen araştırmalarının insanlığa hizmet için kullanılabileceği gibi insanlığa ve insan onuruna aykırı işlerde de kullanılması mümkündür. Genetik bilimi artık insan DNA'sının sırlarını çözerek genler hakkında bilgi toplamayı ve hatta genetik müdahaleleri mümkün kılmaktadır. Bu durum genetik ayrımcılık ve “ısmarlama insan” olasılığını ve tartışmalarını gündeme getirir (Konuk, 2012, s. 56). Kurguda “Yeni İnsan” olarak tanımlanan karakterler yapay ve genetiğiyle oynanmış insanlardır.

Emiko omuz silkti. Adam dikkatle süzüyordu artık. Emiko yavaşça, çok yavaşça, kesik hareket yapmamaya çabalayarak kafasını çevirip adama baktı. Düşündüğü kadar genç değildi; orta yaşlı herhalde, dedi içinden. Değildi belki... Belki gençti ama yaptığı işin pislikleri yüzünden yıpranmıştı. İçinde beliren acıma duygusunu bastırdı, gerçeği öğrendiğinde derhal öldürüleceğini bilmesine rağmen içinde haykıran genetik hizmet etme dürtüsüyle dövüşmeye başladı. (Bacigalupi, s. 178)

Kurma Kız'da Kadın Karakterler ve Kadın Bedeni

Biyopunk alt türünü esas alan distopik toplumlarda insan bedenindeki biyolojik değişimler öne çıkmaktadır. Bu değişim sürecinde, her şeyi kendi çıkarları doğrultusunda kontrol etmeye çalışan sistem, kadına biçtiği rolleri çeşitli yollarla biyolojik bedenle bütünleştirmeyi amaç edinir. “Gösteriyi sorduğunda, “Bedenim bana ait değil,” demişti Emiko. “Beni tasarlayanlar kontrol edemeyeceğim şeyler yaptırıyorlar bana. Elleri içimdeymiş gibi. Kukla gibi.” Fark etmeden yumruklarını sıkıyordu Emiko ama sesini yükseltmemişti. “Beni her anlamda, her yönden itaatkâr yapmışlar.” (Bacigalupi, s. 131) Kadın bedeni üzerinden uygulanan akıldışı uygulamalar çarpık ve bozuk sistemi destekleyici hususlardan biridir. Yapay zekâ ve makineleşme kaygıları sonucunda ortaya çıkan insan, kadın meselelerine ilişkin konular distopik anlatılarda sıklıkla yer almaktadır.

Romandaki ana karakter Emiko, gerçek bir insan değildir. Laboratuvar ortamında genetiği değiştirilmiş "Yeni İnsan" olarak tanımlanır. “Boyun eğdi, bar taburesinden indi ve kurma kızlara özgü kesik hareketli, robotsu yürüyüşüyle yuvarlak sahneye ilerledi. Adamlar birbirlerine Japon kurmasını işaret edip doğaya aykırı adımlarına güldüler. Doğal ortamından sökülüp atılmış, doğuştan itibaren boyun eğmesi için eğitilmiş bir yaratıktı Emiko.” (Bacigalupi, s. 29) Japon sahibi tarafından sekreter, tercüman ve yatak arkadaşı olarak üretilen kurma kız, Tayland'da terk edilmesinin ardından bir eğlence aracı olarak kullanılmaya başlanır. Kadın bedenine gösterilen cinsel arzular, istekler onların gerçek bir insan bedenine sahip olmadığı vurgusuyla yapılır. Bu vurgu, gerçek olmayan bir canlıya erkek egemen baskının rahatlıkla kurulabileceğini gösterebilir. Kadının itaatkâr bir varlık olarak görülmesi fikri baskındır (Kaplan, 2012). “Yoksa tersten mi anlıyorum, diye düşündü, özsaygı yanılsamalarını körükleyen tarafım mı esas beni mahvetmeye niyetlenen? Yoksa bedenim, kendi daha güçlü, daha pratik gereksinimlerine sahip bu hücre ve mühendislik ürünü DNA yığını mı gerçek hayatta kalan, gerçek irade sahibi?” (Bacigalupi, s. 28). Kurguda kadın bedeni üzerinden dayatılan cinsiyet ayrımcılığı, bedenin metalaşması, kapitalist sistemde kadının yok sayılması ve cinsellik konusunda söz hakkı verilmemesi gibi konulara değinilmektedir. Kurma bir kadında yaşlanma

belirtisinin olmaması, görme becerisi, kusursuz ten ve hastalıklara karşı sağlam bir yapıya sahip olmasıyla bedeninin mekanik ve robotsu bir yapıya dönüştüğünden söz etmek mümkündür.

Şuna bakın! Neredeyse tam bir insan! Gendo-sama eskiden insandan da fazlasın sen, derdi. Sevişmelerinden sonra kapkara saçlarını okşar ve Yeni İnsanlara daha fazla saygı gösterilmemesine, toplum içinde asla rahat dolaşamayacak oluşuna üzüldüğünü söylerdi. Ama kusursuz görme yetisine, kusursuz tene, hastalıklara ve kansere dirençli genlere sahipken yakınmak yakışıyor muydu? Hiç değilse saçlarına hiç ak düşmeyecekti. En azından onca ameliyatla, hapla, merhemle ve otlarla genç kalabilen Gendo-samadan daha yavaş yaşlanacaktı. Saçlarını okşar ve “Güzelsin. Yeni İnsan olsan bile. Hiç utanma,” derdi. (Bacigalupi, s. 28)

Kurma Kız'da Emiko karakteri üzerinden gösterilmek istenen meselelerin başında kadına uygulanan biyolojik yaptırımlar ve beden sömürüsü dikkat çeker. Erkek egemen sistemin (kurguda krallığın) eril bir sisteme hizmet etmesi ve kadın bedenine yapılan zorbalıklar tek bir sosyal yaşam düzeyine işaret eder. Krallığın elinde tuttuğu organlar/yapılar gereği distopik yaşamda oligarşi yönetim biçiminin var olduğu anlaşılmaktadır. “Herhalde şükran duymalıydı ama kendini kullanılmış hissediyordu Emiko. Tıpkı diğerleri, biyolojik tuhaflığıyla günaha girmeye meraklı, mubah sayılmayan bir yaratıkla cinsel ilişki için kulköleliğe hazır ikiyüzlü Grahamcılar ve Çevre Bakanlığı'nın Beyaz Gömlekleri gibi ama bu sefer sözcük ve sorularla kullanılmıştı.” (Bacigalupi, s. 36) *Kurma Kız*'da biyopunk türü temel alınarak üretim ihtiyacının sonsuz olması nedeniyle beden sadece çalışmaya yönelmiştir. Bedene hükmetmekle başlayan otoriter yönetim, zamanla bedensel arzuları ve cinsel dürtüleri sıfırlayarak gücüne güç katmaktadır. Kadın bedenine, tasarlanmış ve isteklere uygun donatılmış “Yeni İnsan” modeli gözüyle bakılır.

Raleigh her şeyin, mesela Koh Samet sahilindeki dalgaların gelip gidişi ya da sıkı bir kızı kapalı bir adamın kalkıp inmesi gibi döngüler dâhilinde geldiğini söylerdi. Raleigh, kızlarının çıplak kalçalarına şaplağın atar, yeni gelen gajinlerin esprilerine güler, Emiko'yla ne yapmak isterlerse yapmalarını söylerdi. Çünkü para, paraydı ve böyle gelmiş, böyle giderdi. Haklıydı belki. Raleigh'nin talep ettikleri arasında, geçmişte talep edilmemiş hiçbir şey yoktu. Kannika'nın tasarladıklarından, canını yakıyor dediği, çılgınlık attıran şeylerin hiçbiri, tüm çılgınlık ve inlemelerin bir kurma kızdan elde edilmesi dışında görülmemiş, duyulmamış değildi. En azından işin bu tarafı yenilikti. (Bacigalupi, s.28)

Başka bir karakter, Çevre Bakanlığı görevlisi Başmüfettiş Caydi'dir. Bu bakanlıkta çalışanlar - insanlar onlara Beyaz Gömlek adını verir- kılık değiştirmiş bir tür yerel polis gibi hareket etmektedirler. Bir vatansever olarak görevini yerine getirmeye çalışırken bir yandan da Çevre Bakanlığı çalışanlarının yolsuzluklarına karşı koymaya çalışır. Caydi iyimser bir çabayla toplumda görev ve sorumluluklarını bilerek hizmet etmektedir. Yerel polis olarak adlandırılmasında mahalle/küçük yerleşim yerleri gibi alanlarda kontrolü ve asayişin sağlama görevinden kaynaklanmaktadır. Caydi'nin eşi Çaya karakteri, kaçırılarak zorla alıkonan, kadın kimliği aşağılanan, kurban rolüne bürünmüş, boyun eğen ve sonunda bedeniyle verdiği yaşam mücadelesini kaybeden biridir. “Çaya kalçalarına inen ele şaplağı indirdi ya, tokadı pek sert sayılmazdı. Caydi eli yakaladı, parmaklarını kesik parmaklarında gezdirdi, çıkıntılarını okşadı. Birden ciddileşmişlerdi. İç çekti Çaya. “Çok şey yitirdik. Seni de yitirmeye dayanmam.” (Bacigalupi, s. 45)

Diğer karakterlerden Hiroko, kurma kızlardan biri, çevirmendir. Doğumundan itibaren görgü kurallarına uygun şekilde davranmak üzere eğitilmiştir. Gözleri keskin ve hareketleri hızlıdır. Tropik savaşa uygun imal edilmemiştir. “Genlerimiz yüzünden. İtaat edeceğimiz, bizi yönetecek birini ararız daima. Gerekliliktir. Balığa su nasıl gerekliyse...” (Bacigalupi, s. 212)

Hiroko bakışlarını indirdi. Kanya bir anlığına kızın duygularını incittiğini düşündü ama suçluluk duygusunu hemen üzerinden attı. Alt tarafı bir kurmaydı bu kız. İnsani duyguları taklit ediyordu ama sonuçta haddini aşmış, tehlikeli bir deneyin ürünüydü. Kurma kız... Kesik hareketleri kimliğini açığa vuran, genetik mühendislik ürünü bir canavar... Akıllı

bir hayvan... Ve anlaşılın zorlandığında tehlikeli olabilen bir hayvan... (Bacigalupi, s. 211)

Kurma Kız'da yeni insan olarak şekillenen kadın modeller; ciltleri pürüzsüz, korku/iğrenme duygularından yoksun, disiplinli, hizmet eden, itaatkâr, yargısız, hor görmeyen, oldukça güzel ve eğitilmiş gibi insana ait özelliklerin atfedildiği, genetiğiyle oynanmış biyolojik bir bedene sahiptirler. Bununla birlikte bedenlerine bakteri veya parazit bulaşma ihtimalinden korkmazlar. Askeri modelleri de mevcuttur. Biyoteknolojinin ve biyogenetiğin ortaya çıkardığı sentetik üretimlerle şekillenen “Yeni İnsan” türünün yaratımı gereği distopik kurgu ve biyopunk ile temellendirilmiştir.

***Kurma Kız*'da Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddetin Türleri**

Her toplum bireyin cinsiyetini merkeze alarak ondan belirli rol ve davranışların benimsemesini beklemektedir. Bu rol ve davranışlar genellikle kültür, gelenek ve inançlara göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar zamanla kadın ve erkek arasında sosyal sorunlar yaratmakta ve eşitsizlikleri beraberinde getirmektedir. Bir başka ifadeyle, Toplumsal cinsiyet, bireyin içinde yaşadığı toplumun kadın ve erkek olarak nitelenen iki cinse yüklediği toplumsal roller ve bu rollerin bireylerin hayatını nasıl etkilediğini ifade etmektedir. Bu nedenle, kadın veya erkek olmanın giyim, davranış, sosyal roller, iş bölümleri ve çalışma koşulları, toplum içindeki konumlarına göre şekillendirilmektedir. (Akıncı Çötök, 2015, s. 779; Turgut, 2019) Bu roller distopik toplumda üretim ve tüketim ilişkilerine göre düzenlenir. Toplumsal cinsiyet rolleri göz ardı edilen bir toplumda kadın üretim çarkındaki yerini alır. Burada kadın tüketimin hem nesnesi hem de öznesi haline gelir. Aslında tüketim her iki cinsiyet için de geçerlidir. Bu durum hak ve özgürlükler bağlamında kadınlara bir ayrıcalık verilmediğini gösterir. Distopik toplumlarda toplumsal cinsiyet rolleri ve kadın bedeni neredeyse yok sayılmaktadır. Kapitalist sistem döngüsünde kadının varlığı ve emeği sömürülmektedir. Kadınların duygu, düşünce ve bedenlerinin belli bir hizmete amaç edilmesini benimseyen toplumlarda cinsiyet rollerinin yok sayılması baskıcı hükümet rejiminin şekillenmiş olduğunu gösterir.

Kadına yönelik şiddet çok kapsamlı tanımlanmalıdır, çünkü çoklu kaynaktan beslenir. Nedenleri ve sonuçlarıyla ele alınmalıdır. Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden doğan ve kadınların toplumdaki ikincil konumlarının kolaylaştırıcılığında kadınlara uygulanan her türlü şiddet eylemi ya da tehditidir. Kadınlara fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar veren ya da verebilecek gerek kamu gerekse özel alanda yapılan, kadınların özgürlüğünün zorla kısıtlanmasını da kapsayan şiddete yönelik her türlü cinsiyetçi davranışı içerir. (İlkaracan vd., 1996, s. 22; Kadın Dayanışma Vakfı, 2018)

Kadın bedeninin ticareti ağır bir suçtur ve kadına yönelik şiddetin ağır biçimlerinden biridir. Kadınların ve çocukların insan tacirleri tarafından zorla cinsel hizmette çalıştırılması, fuhuşa zorlanması, esaret altına alınması, zor kullanılarak veya çaresizliklerinden yararlanarak kaçırmak, ülke dışına ya da ülke içinde başka bir yere götürmek kadın/çocuk ticaretidir. Kadın ticareti, kimi zaman sömürülerek ücretsiz veya verilen hizmete göre çok düşük bir ücretle çalıştırılmasıdır. İnsan onuru ile bağdaşmayan çalışma ve konaklama koşullarına mecbur bırakma şeklinde gerçekleşir. Kadın tacirleri tarafından fuhuşa zorlanma dışında, konsomatrislik, masaj yapma ya da başka işler için zorlanmak da bu sınıftan bir şiddet türüdür. “Emiko'nun ışıldayan yağlı teni parıldadı. Adamlar gülüyordu. Kannika kalçalarına dokundu. İki beden ışığın altında birleşti. Kalçasına vurulan tokatların şiddeti arttı; daha fazla eğilmesini, bu ufak adamlara itaat etmesini emretti” (Bacigalupi, s.29).

Mağdurlar, bazen fiziksel şiddet kullanılarak, bazen kişiye veya yakınlarına zarar verilmesi, özel fotoğraf veya görüntülerinin yayınlanması ya da özel bilgilerin ifşa edilmesi ile tehdit edilebilirler. İnsan tacirleri çoğu zaman iş bulma vaadi veya evlenme vaadi ile kandırabilirler. Her türlü durumu kullanabilirler, işsizliği, yoksulluğu, ağır bir borçluluğu ya da engellilik durumunu bile kullanabilirler. Bu şiddeti uygulayanlar her zaman yabancılar olmaz, denetim kurmaya çalışan baba, patron, erkek arkadaş gibi yakın kişiler de olabilir. (Kadın Dayanışma Vakfı, 2017, ss. 10-11)

Taciz, ayrımcılığın özel bir türü olarak kabul edilmektedir. Irk veya etnik köken, din veya inanç, yaş, engellilik ve cinsel yönelim gibi nedenlerden herhangi birisiyle ilgili olarak bir kişinin onurunu zedeleyen, gözdağı veren, düşmanca, aşağılayıcı, küçük düşürücü ya da saldırgan bir ortam yaratmak gibi kişinin istemediği fiillerin gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. (Gül ve Karan, 2011)

Ardından Emiko'nun saçına asıldı. Bedeni giderek gerilen kurma kızın nefesi kesildi. Sakallı adamın hareketlerindeki aşağılanma duygusu yerini şaşkınlığa bıraktı. Kannika saçlarını daha fazla geriye bastırarak göğüs kısmının iyice ortaya çıkmasını sağladı. Devrilmemek için bacaklarının iki yana açtı. Kafası yine yerdeydi; bedeni, sırt ve boyundaki acı dayanılır gibi değildi. Kalabalığın taciz edici rahatsız bakışlarını gezinen bir şey gibi hissediyordu üzerinde (Bacigalupi, s.30).

Tanıdığımız veya tanımadığımız herhangi bir kişinin, rızamız olmaksızın ev ya da işyeri dâhil herhangi bir ortamda bize karşı cinsel içerikli eylemde bulunması ya da buna kalkışması, istenmeyen cinsel ifadeler kullanması ya da baskı yoluyla cinselliğimiz üzerinde dayatmada bulunması cinsel şiddettir. Cinsel şiddet bazen hiç tanımadığımız biri tarafından, çoğu zamansa evde, iş yerinde ya da arkadaş ortamında tanıdığımız kişilerce uygulanır. (Kadın Dayanışma Vakfı, 2017, ss. 7-8) Taciz sınıfına giren istenmeyen davranışlar, sözlü ya da yazılı olabilir. Taciz özellikle fiziksel boyuta taşındığında bunu ayrı bir biçimde değerlendirmek ve cinsel taciz olarak adlandırmak gerekir.

Adamlar Emiko'nun aşağılanışını ıslık ve alkışlarla kutlamaya, daha da fazlası için tezahürat yapmaya başlayınca Kannika yeni işkenceler icat etmeye koyuldu. Kalçalarını iki yana ayırdı. Emiko emirlere itaat etmek zorunda bırakılarak adamlarla birlikte olması konusunda sürekli uyarılıyordu. Konuşmalar, gülüşmeler iğrenç bir halde devam etmişti (Bacigalupi, s. 180).

“Duygusal şiddet” olarak da ifade bulan psikolojik şiddeti her zaman belirlemek mümkün olmayabilir, çünkü gözle görünür izler bırakmaz. Fakat ciddi sonuçları bakımından psikolojik şiddet, ruh sağlığında ve duygularda derin izler bırakabilir. Yazarın eserinde bu konuyla ilgili şöyle bir betimleme vardır: “Bir kepçe dolusu suyu kafasından aşağı döktü. Su alnından başlayarak göğüslerine ve kasıklarına yayıldı. Ardından sabunu aldı, önce ellerini ardından tenini geceden kalma tacizin, hakaretlerin pisliğini söküp atmak için tüm bedenini köpükleyerek yıkadı” (Bacigalupi, s.74). Dikkate alınması gereken bir yönü de genellikle psikolojik şiddetin hemen ardından diğer şiddet türlerinin de kendine zemin hazırlamasıdır. Yalnızken ve/veya başkalarının yanında bağırma, hakaret etme, aşağılama, küçümseme, istediklerini yapmazsanız kendine zarar vermekle tehdit etme, şantaj yapma, nasıl giyineceğinize, nereye gideceğinize, kimlerle görüşeceğinize karar verme, nerede olduğunuzu kontrol etme duygusal şiddetin örnekleridir (Kadın Dayanışma Vakfı, 2017, s. 6).

Sonuç

İnsan bedenindeki değişikliklere ve bilimsel yaklaşımlara odaklanan biyopunk, insanın biyolojik yapısı, organları, DNA'daki değişiklikleri, gen kırılması gibi vücudun yapısal alanlarını kapsar. Biyoteknolojinin hızlı gelişimi, laboratuvar ortamlarında organizma genlerinin değiştirilmesiyle yeni bir özellik kazanmıştır. Bu değişimler çoğu zaman yasal olmayan işlemleri içerisine alır. Biyopunk kurgusunda en sık rastlanan imgelerden biri “siyah klinik”tir. Yasadışı, düzensiz, etikdışı biyolojik modifikasyon ve genetik mühendisliği yöntemleri ile gerçekleştiren deneyleri ifade eder. Dünyaya egemen büyük şirketler ve baskıcı rejimler, laboratuvarlarda yapılan biyolojik değişimler, DNA yapılarının bozulması gibi konuları içeren birtakım yasa dışı yöntemlerin uygulanmasına zemin oluşturmuştur.

Kurma Kız distopyasında, genetiği değiştirilmiş *yeni insan* tanımıyla eşleştirilen Emiko karakteri, erkeklere hizmet ettirilen ve bedeni üzerinden sömürülmeye zorlanan biridir. Bu durumu sadece yaşayan kendisi değildir. Kurgudaki kadın karakterlerin çoğu benzer yaptırımlara zorlanmıştır. Diğer kurgu karakterlerin bedenlerine yapılan baskılar, zorlamalar ve genetik değişimler *mükemmel insan* bedeni yaratma arzusunun güçlü olduğunu gösterir. Genetik bilimi artık insan DNA'sının sırlarını çözerek, genler hakkında bilgi toplamayı ve bedene genetik müdahaleleri mümkün kılmaktadır. Bu durum genetik ayrımcılık, *ismarlama insan* olasılığını ve tartışmalarını gündeme getirir.

Erkek egemen toplumun kadınlar üzerinde sistemli ve baskıcı bir konumda olmaları, kadın bedeni ve toplumsal cinsiyet unsurlarında ataerkil bir düzenin dayatıldığı görülmektedir. Toplumsal

cinsiyet eşitsizliğinin distopik toplumlarda daha sık görülmesinin sebeplerinden biri de cinsiyet rollerinin ikinci plana bırakılmasıdır. Cinsiyet rollerindeki eşitsizlikte kadın hem tüketim hem de üretim öznesi olarak görülmüştür. Biyoteknolojinin gelişimiyle birlikte distopik yaşamda beden üzerindeki değişiklikler ön plana çıkmaktadır. Özellikle kadın bedenini etkileyen teknolojiler, bu bağlamda bedeni "yaratılması" gereken başka şeye dönüştürür. Ancak gelişen teknolojiler sonucunda oluşan bedenler, orijinal bedenler olmayıp taklit bedenler olarak yaratılmıştır. Biyoteknolojik yöntemlerle *mükemmel insana* ulaşma arzusunda yine kadın bedeni hedeflenmektedir. Kadın bedenini kontrol altında tutmaya çalışma düşüncesi cinsiyet ayrımcılığının yapıldığını gösterir. Bu yönüyle kadınlar ırk, ulusal aidiyet, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim gibi durumlarda ayrımcılık yaşamaktadır. Yaşanılan zorbalık, duygusal şiddet, cinsel taciz, fuhuşa zorlama gibi şiddet döngüsü kadının bedenine ve ruhuna zarar vermektedir. Kurguda kadın karakterlere yapılan ayrımcılık, cinsiyet ayrımcılığı ve kadına yönelik şiddet türleri örneklerle gösterilmiştir. *Kurma Kız* bilimkurgu edebiyatında biyopunk türüne örnek bir roman özelliği taşımaktadır. Biyolojik ve genetik değişiklikler söz konusu olduğunda kadınları ilgilendiren ve yaşanması muhtemel sorunlara dikkat çekilmiştir.

Çıkar çatışması:	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Mali destek:	Yazar bu çalışma için mali destek almadığını bildirmiştir.
Etik kurul onayı:	Yazar bu çalışmada etik kurul onayına gereksinim duymadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Akçay E., Tıngöy Ö. (2021). Biyoteknoloji çağında insan ve etik: CRISPR teknolojisinin birey, aile ve toplum açısından değerlendirilmesi. *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 31-54.
- Akıncı Çötök, N. (2015). Toplumsal cinsiyet rolü dâhilinde kadına şiddet olgusuna karşı kadın algısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 778-790. <https://doi.org/10.24289/ijsser.279156>
- Bacıgalupi, P. (2012). *Kurma kız*. (A. Sezgintüredi, Çev.). Versus Kitap.
- Gül, İ. I. ve Karan, U. (2011). Ayrımcılık yasağı eğitim rehberi (G. Ayata ve B. Yeşiladalı, Yay. haz.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kadın Dayanışma Vakfı (2008). *Kadına Yönelik Şiddet El Kitabı* <https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/yayinlar/kadina-yonelik-siddet-el-kitabi-2008>
- Kadın Dayanışma Vakfı (2018). *Kadına Yönelik Şiddet Nedir?* <https://www.kadindayanismavakfi.org.tr/wp-content/uploads/2021/06/2018-Kadina-Yonelik-Siddet-Nedir-2018.pdf>
- Kaplan, T. (2012). *Kurma Kız incelemesi: Paolo Bacigalupi'den distopik bir biyoteknoloji romanı*. 27 Ocak 2012 tarihinde Kayıp Rıhtım sitesi <https://kayiprihtim.com/inceleme/kurma-kiz-inceleme/> adresinden alındı.
- Konuk, Z. (2012). Biyoetik ve hukuk yönünden gen bilimi. İstanbul Barosu Yayın Kurulu (Yay. Haz.), *Sağlık hukuku makaleleri II* içinde (ss. 55-78). İstanbul Barosu Yayınları.
- Serin A., Dağ Canan, H., Alper, B. (2006). Gen çalışmaları ve etik. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuk ve Tarih Dergisi*. 14(1), 47-51.
- Şişman, N. (2022). *Kaderle tasarım arasında yeni insan*. İnsan Yayınları
- Tauscher, S. (2015). Genetik teknolojisinin siyasi ve etik sınırları: Genetiği yönetmek. *International Journal of Political Studies*, 1(1), 1-12. <https://doi.org/10.25272/j.2149-8539.2015.1.1.01>
- Turgut, A.Ş. (2019). Türkiye'deki gelir eşitsizliğinin toplumsal cinsiyet, kadının istihdamı ve kadın yoksulluğu açısından değerlendirilmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 38(2), 315-329. <https://doi.org/10.35343/kosbed.581637>
- Zor, S. (2014). Biyopunk ve kişisel biyoteknoloji. 4 Haziran 2014 tarihinde Açık Bilim sitesi <http://www.acikbilim.com/2014/06/dosyalar/biyopunk-ve-kisisel-biyoteknoloji.html> adresinden alındı.